

1999 р. №11-рп/99. *Офіційний вісник України* від 11.02.2000 2000 р., № 4, стор. 114, стаття 126, код акта 14038/2000.

12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 р. №15-рп/2004. *Урядовий кур'єр* від 17.11.2004. № 219.

13. Увачев В.А. Социально-правовое государство и гражданское общество постиндустриальной эпохи: правовые основы функционирования и взаимодействия (на примере стран Западной Европы и США) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. М., 2006.

14. Чиркин В.Е. Государствование. М. : Артикул, 2000.

Володимир Ковбаса,

перший проректор,
кандидат юридичних наук, доцент

Катерина Хмеленко,

студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПРОКУРОРА УКРАЇНИ

Проблематика професійної етики прокурора України буде актуальною протягом всього часу існування цієї професії на території держави. Юридична деонтологія як наука розглядає не тільки професійну етику юриста в цілому, а ще й кожної юридичної спеціальності окремо. Відмінності між правилами поведінки спеціалістів і визначають унікальність кожної професії, а також її роль у всьому механізмі держави і в юридичній системі.

Зазначену тему та її актуальні проблеми розглядали такі науковці, як О. Шандула, А. Лапкін, В. Толочко, М. Косюта, Є. Попович. Вони зробили значний внесок у розвиток юридичної деонтології та у процес формування правил етики спеціалістів.

На території України прокуратуру як окремий орган було створено ще у 1917 році. Тоді і з'явилося поняття «прокурор» як державний службовець [1]. Сьогодні прокурором називають представника юридичної професії, який му- сить слідкувати за дотриманням й застосуванням нормативно-правових актів чинного законодавства, що мають вищу юридичну силу, тобто слідкувати за дотриманням законів. У 2014 році до Конституції України був внесений Закон «Про прокуратуру». У розділі IV цього Закону йдеться про повноваження прокурора з виконання покладених на нього функцій – основних напрямів діяльності та їх реалізації.

Такими повноваженнями є: підтримання державного обвинувачення в

суді, виконуючи обов'язки, що передбачені Кримінально-процесуальним кодексом України; представництво інтересів громадянина або держави в суді; нагляд за додержанням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [2]. З цього випливає, що основними завданнями прокурора є контроль за дотриманням законодавства в органах правопорядку та у суді, а також виступи на судових засіданнях як представника інтересів громадян, або самої держави і на боці державного обвинувачення.

Окрім повноважень, у прокурора є ще певні права та обов'язки, які закріплені статтею 19 Закону «Про Вищу раду правосуддя». Приклади службових обов'язків, які зобов'язаний виконувати прокурор, наведені нижче. Такими обов'язками є: недопущання поведінки, яка дискредитує його як представника прокуратури та може зашкодити авторитету прокуратури; неухильне додержання присяги прокурора; виявлення поваги до осіб під час здійснення своїх повноважень; періодичне проходження підготовки у Національній академії прокуратури України з вивченням правил прокурорської етики; щорічне проходження таємної перевірки доброчесності [2]. Тобто ці обов'язки напряму пов'язані з додержанням правил професійної етики.

Професійна етика – це правила поведінки фахівця на роботі, і у вільний час. Вона зароджується ще в рабовласницькому суспільстві. Давньогрецький філософ Аристотель вважав професійну етику особливою галуззю етичного знання. Припускають також, що давньогрецький лікар Гіппократ розробив вперше в історії професійний кодекс у формі клятви лікаря як вихідний пункт розвитку професійної етики. У період Середньовіччя виросла ціла піраміда суворо регламентованих моральних стосунків, верстово-корпоративних розмежувань. Якщо говорити про Україну, то першим етапом формування саме етичної української думки вважається епоха Київської Русі [3]. Але професійна етика українського спеціаліста почала з'являтися лише в кінці ХХ століття, коли Україна стала незалежною. В той час з'являється і професійна етика юриста, тобто правила поведінки юриста під час його професійної діяльності та поза нею. Це відбулося через те, що в державі сформувалися повноцінні гілки влади. Прокуратура як інстанція підпорядковується Міністерству юстиції, яке в свою чергу – Кабінету Міністрів України (виконавча гілка влади).

Існують й окремі види юридичної професійної етики, одна з них - етика прокурорів. В Україні є кодекс, що визначає основні принципи, моральні норми та правила прокурорської етики, якими повинні керуватися прокурори при виконанні своїх службових обов'язків та поза службою. У цьому кодексі прописано, що професійна діяльність прокурорів ґрунтується на принципах верховенства права та законності; поваги до прав і свобод людини і громадянина, недопущення дискримінації; незалежності та самостійності; політичної

нейтральності; презумпції невинуватості; справедливості, неупередженості та об'єктивності; професійної честі і гідності, формування довіри до прокуратури; прозорості службової діяльності, конфіденційності; утримання від виконання незаконних наказів та вказівок; недопущення конфлікту інтересів; компетентності та професіоналізму; доброчесності, зразковості поведінки та дисциплінованості; поваги до незалежності суддів [4]. Ці засади є чіткими і мають бути непорушними. Також в кодексі зазначено, що, у разі порушення професійної етики, прокурорів може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності.

Важливим аспектом є те, наскільки відповідально прокурор ставиться до своїх прямих обов'язків та повноважень, також до переліку відноситься і щоденне спілкування з населенням, колегами, працівниками різних державних структур та організацій. Професійна етика регулює цю діяльність і визначає, за якими критеріями мають відбуватися зустрічі. Наприклад, у розділі IV «Взаємовідносини» Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів [4] описані особливості взаємовідносин цих державних службовців з: працівниками органів державної влади та органів місцевого самоврядування; працівниками правоохоронних органів; працівниками органів судової влади; іншими учасниками судочинства; представниками засобів масової інформації; працівниками прокуратур; керівниками прокуратури та підлеглими; громадянами.

Спілкування з цими людьми ґрунтується на виявленні взаємоповаги, толерантності, вихованості, терпимості, тактовності, принциповості, стриманості і націлюється на продовження виконання спільних завдань – утвердження верховенства закону, захист прав та законних інтересів людини, громадянина, держави і зміцнення правопорядку [5].

У вільний від роботи час прокурори також мають керуватися нормами прокурорської етики. Це означає, що державному службовцю слід уникати особистих зв'язків, фінансових і ділових взаємовідносин, що можуть вплинути на неупередженість і об'єктивність виконання професійних обов'язків, скомпрометувати звання прокурора, не допускати дій, висловлювань і поведінки, які можуть зашкодити його репутації та авторитету прокуратури, викликати негативний суспільний резонанс [4]. Не варто використовувати свій службовий статус у разі виникнення проблем з представниками державних органів, особливо з метою впливу на них. Прокурор не може брати участі у будь-якій політичній діяльності та відкрито демонструвати свою політичну позицію. Поза службою прокурор може бути членом релігійних організацій, які діють на законних підставах. Таким чином, після робочого дня метою державного службовця є збереження своєї репутації

Отже, професійна етика прокурора України – це правила поведінки прокурора під час служби та у вільний час. Головні завдання та функції прокурорської діяльності пов'язані з постійною взаємодією з людьми, тому одну з провідних ролей у виконанні службових обов'язків займають моральні нор-

ми, а також чіткі принципи службової діяльності, встановлені Кодексом професійної етики та поведінки прокурорів України.

1. Литвак О. Становлення та розвиток прокуратури України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012.

2. Про прокуратуру: Закон України від 2015 р. № 1697-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 2-3, ст.12

3. Бралатан В. Професійна етика. Навч. посіб. /П., ГуцаленкоЛ. В., ЗдиркоН. Г.// Центр учбової літератури, 2011. 252 с.

4. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів від 24 квітня 2017 р. № п0001900-17. *Генеральна прокуратура України*. 2017, ст. 33.

5. Курська К. Мета та завдання прокурорського нагляду за додержанням та застосуванням законів у сфері охорони водних ресурсів. *Вісник національної академії прокуратури України, Трибуна молодого вчезного*. 2013.

Олександр Сидоров,
проректор
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ФУНКЦІЇ: ДОСВІД ЄС

На початку другого десятиліття ХХІ ст. головними цілями регулювання економічної сфери в ЄС є завдання, що пов'язані насамперед із зміцненням єдиного внутрішнього ринку, інтернаціоналізацією підприємницької діяльності, усунення адміністративних бар'єрів, створення єдиного економічного простору шляхом уніфікації єдиної законодавчої бази з малого бізнесу, підсилення взаємодії країн-членів ЄС із створення економічного союзу у межах ЄС [1, с. 26].

Одним з ключових напрямів європейської економічної політики є підтримка підприємництва через створення державними структурами економічних та правових стимулів для його розвитку. Політика ЄС щодо підприємництва спрямована на заохочення інновацій, підприємливості та конкурентності у виробництві й наданні послуг, створення сприятливої бізнес-атмосфери та заохочувального регуляторного середовища. Політика щодо підприємництва – не ізольована сфера діяльності ЄС.

Особливістю європейської моделі державної підтримки малого та середнього підприємництва є її дворівнева структура. На вищому – наднаціональному рівні за формування напрямів державної підтримки підприємницької діяльності та її реалізацію відповідає Європейська комісія, а на національному рівні виконання цих завдань покладено на міністерства, до компетенції